

DON MATI MEŠTROVIĆU U SPOMEN

Drago Šimundža, Split

U svećeničkom je domu u Splitu 19. lipnja 2000., nakon kraće bolesti i duže staračke iscrpljenosti, preminuo don Mate Meštrović, svećenik i kulturni radnik, pjesnik, književni kritičar i esejist, u 91. godini života. Rođen je 29. ožujka 1910. na Drveniku u zemljoradničko-ribarskoj obitelji od oca Ante i majke Nade rođene Kustura. Osnovnu je školu učio kod mjesnih župnika (1916.-1922.), a gimnaziju pohađao i završio u Splitu, u sjemenišnoj i državnoj gimnaziji (od 1922. do 1930.). Poslije odsluženog vojnog roka u Bileći, tijekom 1930./31., upisuje se na teološki studij u Splitskoj bogosloviji te, po završetku, 27. listopada 1935. primio svećenički red na naslov splitsko-makarske biskupije.

U svom je dugom svećeničkom životu, od gotovo 65 godina, vršio mnoge dužnosti. Bio je godinu dana odgojitelj u splitskom Biskupskom sjemeništu (1935.-1936.), zatim župnik u Žrnovnici (1936.-1937.) - neko je vrijeme tada, tijekom 1936., bio i ekskursor župe Stobreč-Kamen - potom je župnik u Dubravi (1937.-1939.), pa u Koprivnu (1939.-1953) i konačno u Omišu, župnik i dekan (1953.-1957.).

U vrijeme Drugog svjetskog rata kao župnik Koprivna godinu-dvije boravio je u Sinju, gdje ga je Ministarstvo prosvjete Nezavisne Države Hrvatske 1942./43. imenovalo nastavnikom latinskog i hrvatskog jezika na sinjskoj državnoj gimnaziji. Istodobno je iz Sinja redovito posluživao župu, počesto i uz opasnost po život. Po svršetku rata, uz župničku dužnost u Koprivnu, imenovan je i nastavnikom hrvatskog i ruskog jezika u Biskupskoj klasičnoj gimnaziji, u splitskom sjemeništu (1945.-1951.). Stanovao je kao podstanar u oo. Isusovaca te vršio službu nastavnika i posluživao župu.

Za vrijeme službovanja u Omišu, stjecajem okolnosti onog vremena, bio je - ni kriv ni dužan - optužen, a zatim suđen i osuđen na pola godine zatvora. Kaznu je održao od rujna 1956. do ožujka 1957. u Trogiru.

Kako se to zbililo i zašto?

Oni koji su živjeli u komunističkom režimu lako će shvatiti, mlađi to neće moći razumjeti. Naime, prigodom dijeljenja sakramenta sv. potvrde u Gatima 1956. don Mate je kao omiški dekan pratio biskupa Franu Franića. Biskup se tog dana loše osjećao i zamolio don Matu da on održi prigodnu propovijed. Don Mate je, govoreći o svjedočenju vjere, spomenuo jedan primjer koji se dogodio u ruskoj

vojsci. Udbini agenti koji su u komunističkom razdoblju brižno osluškivali svaku propovijed u svojoj su revnosti zaključili da don Mate vrijeđa "revolucionarnu istinu i pravdu" i prijavili ga UDB-i. Slijedio je mučan proces saslušavanja, ispitivanja i maltretiranja, da bi sve to - budući da don Mate nije mogao ništa drugo priznati već da je upotrijebio primjer, koji je pročitao u novinama, kao ilustraciju životne stvarnosti i kršćanskog odgoja - ubrzo završilo na sudu, najprije s dvije godine uvjetnog zatvora, a zatim, nakon žalbe državnog odvjetnika, s šest mjeseci bezuvjetne zatvorske kazne. Don Mate je to hrabro izdržao, ponosan što je osobno iskusio "revolucionarnu istinu i pravdu".

Nakon zatvora još je neko vrijeme ostao u Omišu, a onda je premješten u Biskupski ordinarijat u Splitu, u kojemu je vršio službu kurijalnog bilježnika (1957.-1970.). Na toj je dužnosti od početka godine 1966. do jeseni 1969. imao na brizi novo pokrenuti filozofsko-teološki časopis za kulturu laika, *Crkvu u svijetu* koju su izdavale biskupije splitske metropolije. Nadbiskup Franić je bio odgovorni urednik (tako su zahtijevala "vunena vremena") i sveukupna potpora, a don Mate je u stvari bio glavni. Iako se nije potpisivao, na njemu je bila cjelokupna stručna i radna služba pri uređivanju, lektoriranju, dotjerivanju, tiskanju i korekturi.

Kad sam nakon don Mate i kratkog pokušaja don Pave Žanića 1969. godine primio uredništvo *Crkve u svijetu*, don Mate je prihvatio službu glavnog urednika *Vjesnika nadbiskupije splitsko-makarske* (1970.-1980.), na kojemu je lektorski i prije surađivao s nadbiskupom Franićem. Istodobno je u tom razdoblju još jednom bio nastavnik hrvatskoga i neko vrijeme latinskoga jezika u Nadbiskupskoj sjemenišnoj gimnaziji u Splitu, od 1975. do 1982. Uz te redovite službe u više je navrata bio član različitih dijecezanskih i interdijecezanskih odbora i vijeća, a godine 1954. počašćen je i naslovom počasnog kanonika Makarskog zbornog kaptola.

Početak osamdestih godina don Mate se, zbog poodmakle dobi i osjetljiva zdravlja povlači u naslovnu mirovinu, bez mira i novčane potpore. Ne samo što nije imao mirovinsku rentu, nego nije ni mirovao, neprestano je radio, najviše na usluzi drugima, na lekturi i korekturi različitih tekstova i studija koje su mu prijatelji i kolege svećenici donosili na kritičku prosudbu i lektorska dotjerivanja. On je to zdušno prihvaćao te predano na tom radio. Istodobno je više godina bio suurednik Biblioteke "Bovina" koju je pokrenuo don Ivan Cvitanović, župnik u splitskoj katedrali.

Don Mate je bio poklonik knjige, po naravi esteta, pjesnik i književni kritičar. Toliko je to živjelo u njemu da je već kao sjemeništarač imao nakanu studirati hrvatski jezik i književnost.

Međutim, životne su ga okolnosti, kako mi je pričao, najvećim dijelom nemogućnost uzdržavanja na studiju, činile da odustane od te namisli i prihvati po majčinu savjetu studij teologije. I poslije je, kao mladi svećenik, u nekoliko navrata pokušavao izvanredno se ili redovito upisati na kroatistiku u Zagrebu, ali uprava biskupije nije imala za to sluha. On je samozatajno sve to prihvaćao i savjesno vršio povjerene mu svećeničke službe i dužnosti.

Ipak, prirođenoj se ljubavi prema jeziku i literaturi nije iznevjerio. Sam je studirao i mnogo naučio. Neprestano se bavio književnom znanošću i jezikoslovljem. To je zapravo bila njegova intimna preokupacija i životna profesija. Malo je tko, pa i od sveučilišnih profesora (a mnoge sam poznao, čitao njihova djela i slušao njihova predavanja) tako dobro znao hrvatsku povijest i kulturu, osobito jezik i književnost, kao don Mate. Bio je ne samo rođeni lirik, tankočutan pjesnik i senzibilan estetičar koji je sve promatrao i doživljavao kroz ljepotu misli i riječi, slike i doživljaja, nego i izvanredan stručnjak, vrstan filolog i meritoran kritik.

Počeo je pisati u ranim gimnazijskim godinama. Pjesme su mu, crtice i kritike izlazile u katoličkim glasilima, u *Luči i Hrvatskoj straži*, *Orlovskoj misli* i *Selu i gradu*, ali i u drugim listovima, časopisima i smotrama, primjerice u *Jadranskoj straži* i matičinoj *Mladosti*, *Hrvatskoj prosvjeti*, *Jadranskoj vili*, *Jadranskoj pošti*, *Novom dobu*, *Hrvatskoj smotri* te nekim drugim glasilima. U mladenačkim je godinama dosta pisao. Kao gimnazijalac i bogoslov objavio je osamdesetak lirskih pjesama, desetak crtica i više kritičkih osvrti.¹ Literarni su ga kritičari, poput Barca, Mate Ujevića i Petra Grkca, rado prihvaćali i podupirali, ali mu sjemenišni poglavari, kako mi je pripovijedao, nisu uvijek bili skloni. S vremena na vrijeme su ga oštro prekoravali i odvrćali od poetskih zanosa. Nisu dovoljno shvaćali njegovu pjesničku narav i lirski talent, kojemu nije bilo do patetike i tradicionalističke deklamacije, nego do stvaralačkog čina i estetske finoće. Tako je, primjerice, u osmom razredu gimnazije imao velikih poteškoća, sve do otpuštanja iz sjemeništa, zbog tobožnjih liberalnih shvaćanja i emocionalnih izričaja.

Jednako je tako kao bogoslov doživio neočekivan napad i neprimjerenu reakciju jednog od najutjecajnijih hrvatskih katoličkih novinara između dvaju svjetskih ratova, poznatog urednika *Katoličkog tjednika* u Sarajevu, dr. Čedomira Čekade. Naime, kad je

¹ Usp. Ivan Pažanin, *Pjesnik i esejist Mate Maštrović*, u: Hrvatska obzorja, VII, 1999., br. 1, str. 149-162. Uz osnovne podatke o don Mati Meštroviću, auktor je krički prikazao njegov rad i donio cjelokupnu bibliografiju, don Matine radove i radove o don Mati.

Dušan Žanko priredio i godine 1935. izdao *Hrvatsku marijansku liriku (noviju)* u ontologijskom izboru, Mate Meštrović se kao mladi bogoslov, uza sve poštovanje prema auktoru i marijanskoj poeziji, usudio, sasvim opravdano, upozoriti da u ontologijska pjesnička izdanja ne treba uvrštavati pjesme koje nemaju osnovne poetske vrijednosti, odnosno da sadržaji sami po sebi ne daju estetsku vrijednost pjesmi. Na tu se don Matinu kritiku objavljenu u *Obzoru* osvrnuo dr. Čedomir Čekada u *Katoličkom tjedniku*² s poprilično ishitrenom polemikom na račun don Matinih estetskih stajališta, pri čemu se mladi Meštrović ponovno našao pred sjemenišnim "sudištem". Međutim, kad je rektor Splitske bogoslovije dr. Petar Kasandrić pročitao don Matinu kritiku i Čekadine optužbe, mladog je kritičara nagradio s ondašnjih 50 dinara, o čemu je don Mate rado pričao i u pripovijedanju pokazivao istinsko zadovoljstvo da su ga poglavari konačno shvatili.

Svećenički poziv i pastoralni rad, nakon đačkih i studentskih dana, usporili su don Matine književne radove, no nisu ih prekinuli. Doduše, poetskom se kreacijom kao svećenik vrlo malo bavio, tek prigodno, ali je studijskom proučavanju i kritičkom vrednovanju hrvatskog pjesništva rado posvećivao prirodenu pažnju. Uporno je sam studirao te mirno i tiho radio, znanstveno. Postao je izvrstan znalac jezika i pravi majstor kritičkih vrednovanja. Stručno se bavio analizom hrvatske književnosti, starije i novije,³ i kulturom hrvatskog književnog jezika.⁴

Nije često pisao. Produktivnost mu nije bila primarna, više je pažnje posvećivao estetskoj vrijednosti i kritičkoj utemeljenosti. Zbog toga je u pojedinačnim raspravama i komparatističkim raščlambama asocijativno ponirao u sinhronijske i dijahronijske odnose i zbivanja, u poetske i društvene faktore koji su utjecali na povijesne procese i kritičke prosudbe naše književnosti i kulture jezika. Stil mu je pri tome jednostavan i veoma bogat.

U poeziji ga je zanimala samo poetska vrijednost, u jezičnim raspravama normativna ispravnost i stilska ljepota. Nije se dao zavesti nikakvim drugim vrednovanjima. Stoga je u kreaciji i kritici

2 *Zagrebačkom Obzoru, Katolički tjednik* (Sarajevo), 1936, 15, 2.

3 Od starije bih posebno istakao studiju O Hektorovićeveu "Ribanju i ribarskom prigovaranju", a od novije: *Prijelaz preko Rubikona i Egzistencija Božja i poezija Miroslava Krležę* (vidjeti navedene rasprave u don Matinoj knjizi *Nebit i kaos i druga strana*, Split, 1986).

4 Dosta je pročitati njegove priloge, primjerice, *Jezik zagrebačke "Biblije"* ili *Jezična kritika prijevoda Evanđelja sv. Ivana* (u knjizi *Nebit i kaos i druga strana*) da se vidi njegovo izvanredno znanje te tankočutan stilski i jezični osjećaj.

estetski pristupao i prema svojim načelima sudio. Književni funkcionalizam, epigonstvo, narativna epika i patetika, religiozna poetika bez stvarnog nadahnuća ili neka druga duhovna ili društvena misija, opcija i ideologija, da i ne govorimo o socrealizmu i modernom ekshibicionizmu, poetskoj vici ili pozitivističkoj kritici - nisu ga zanimali. Štoviše, u književnom mu je smislu to smetalo; jednostavno je od toga zazirao.

Posebno je na to pazio u poetskim analizama. Za razliku od drugih kritičara ili, općenitije, povjesničara književnosti, koji uzimaju u obzir različite elemente i često vanjske faktore, Meštrović se izravno okreće samome djelu te u književnoj valorizaciji ostaje vjeran estetskoj prosudbi. Ljepota mu je bila osnovni princip, a umjetnički doživljaj glavni kriterij. Funkcionalnost ga pri tome nije nikad zanimala, pa ni razvojni procesi i stvarne nemogućnosti visoke literature u određenim razdobljima.

U njegovu doživljaju i shvaćanju pjesma je pjesma ili, jednostavno, to nije. Vrijeme i utjecaji, pozitivistički podaci i razvojni procesi, manirizmi i ideje, određene formacije i konkretni sadržaji ne mogu joj to dati, ako u cjelini nema, kako je znao reći, svoje pjesničke duše. Zbog toga je bio vrlo izbirljiv, kritičan i odlučan. Po tomu je, rekao bih, bio vrlo blizak nekoj vrsti intimističkog larpurlartizma, Croceovu stvarateljskom intuicionizmu, Kranjčevićevoj opciji "pjesnika proroka" i Matoševu načelu "ljepota prije svega", stoga je mnoge poetske kreacije, pa i osrednje, a neke i u antologijama, smatrao površnim i nevrjednim. Ukratko, nije za njega sve bila pjesma što se pjesmom zove, niti je sve antologijska vrijednost što se nalazi u pojedinim antologijama.⁵

U tom je stilu znao biti ne samo oštar nego i isključiv, no nikad polemičan i uvredljiv. U jednu riječ, u nijansiranim je postupcima izrazito svoj, ali je, ako ćemo ga usporediti s nekim teoretičarima i kritičarima, bliži Benedettu Croceu, nego, recimo, Emilu Staigeru ili Rolandu Barthesu, odnosno u nas, više Albertu Haleru i Ivi Frangešu, nego Mihovilu Kombolu ili Antunu Barcu (koje je istinski poštivao).

Slično je postupao i u jezičnim raspravama. Bio je vrlo pedantan i zahtjevan. Iako potječe iz čakavskog kraja, štokavskim je tako ovladao da je svaki naglasak raspoznavao. Borio se je za čistu hrvatsku riječ, izričaj i stil, iako je, istini za volju, Tomo Maretić (kojega je posebno respektirao) i opća dekroatizacija hrvatskog jezika posljednjih stotinjak godina i na nj djelovala. Teško je bilo u

⁵ Usp. na primjer njegove studije: *Hrvatska poezija i jedna naša antologija, Prijelaz preko Rubikona, Poljak i poezija - sve u knjizi M. Meštrović, Nebit i kaos i druga strana*, str. 30-103.

hibridnim udžbenicima otkriti izvornu vrijednost i naći najbolji put u razvoju i afirmaciji hrvatske jezične baštine.

No, valja priznati, i u tome se isticao. U filološkim je raspravama rado zalazio u gramatičke, semantičke, stilske, logične i, dakako, estetičke raščlambe riječi te često vrlo uspješno ispravljao manje ili veće propuste vrsnih stručnjaka u različitim, posebno crkvenim bogoštovnim i biblijskim izdanjima, primjerice: u tzv. "Radićevu misalu", "Bibliji Stvarnosti" i "Ladanovu prijevodu Ivanova Evanđelja". Evo kako započinje raspravu o jeziku "zagrebačke Biblije": "...jezik ove Biblije nema ne znam kako mnogo mana, ali, s druge strane, jezik ove 'Biblije' nije na visini, koja bi odgovarala svetim knjigama, jer ipak ima mana."⁶

Naravno, Meštrovića nikad nisu zanimala nečije pogreške radi auktora ili samih pogrešaka. Naprotiv, cilj mu je bila kultura jezika i jezična pouka. U toj je opciji od dobra teksta pravio još bolji. Uporno je tražio i uspješno pronalazio pravu riječ i adekvatan izričaj. Savjesno je izbjegavao lokalizme i provincijalizme, nepotrebne strane riječi i nekadašnje "normativne" jugoslavizme, novinarsku frazeologiju i, dakako, stvarne gramatičke i pravopisne propuste. U tom je svjetlu više poučavao svoga čitatelja, tumačio mu značenje ispravna oblika i pravilna stilskog postupka u semantičnim nijansiranjima i književnim značenjima pojedinih izričaja, negoli nekoga docirao ili kritizirao.

Konačno, i to je don Matina osobitost, u svim je radovima pun usputnih zapažanja i paralelnih izlaganja, stručnih opservacija i kritičkih razlučivanja. Pri tomu se redovito služio opsežnim bilješkama, poredbenim analizama, kratkim asocijacijama i jasnim zaključcima. Uvijek mu je bila draga estetska analiza i sustavna kritičnost, logična jasnoća i toplina književne riječi.

Šteta je, zaključit ću, što nije i više pisao, osobito kulturološke preglede i cjelovitije literarne studije. Toliko je toga znao da je mogao. Međutim, njegova mu pjesnička narav nije dopuštala da se uhvati u koštac s opširnim temama i cjelovitim razdobljima.⁷ Dapače, što me je malo čudilo, nije bio sklon ni izboru i izdanju svojih ranijih djela razasutih po raznim listovima i smotrama. Primjerice, iako je bio ponosan na svoju poeziju iz mladih dana i sam se smatrao

⁶ Vidjeti u knjizi *Nebit i kaos i druga strana*, str. 146.

⁷ Kako sam s njim duže vremena živio i često o svemu raspravljavao, više puta sam ga poticao da napiše opću studiju o ulozi vjere u hrvatskoj kulturi, kad to nije išlo, onda sam se zalagao da se prihvati iscrpne rasprave o hrvatskoj religioznoj književnosti između dvaju svjetskih ratova, odnosno o hrvatskoj publicistici ili, šire, kulturi u to doba. Premda je stvari odlično poznao, nije se dao nagovoriti.

pjesnikom,⁸ nije imao volje da mu je izdam. Više puta sam ga tijekom mog 22-godišnjeg uređivanja *Crkve u svijetu* i nekoliko biblioteka koje sam pokrenuo, u više navrata poticao da priredimo cjelovitu zbirku; no nije htio.⁹ Bio je perfekcionista. Jedva sam ga nagovorio da izdamo izbor iz literarnih kritika i jezikoslovnih studija. Priredio ih je, uz moj nagovor i suradnju, tek 1986.¹⁰ Predstavljajući tu knjigu 1997. prvi put sam opširnije predstavio i don Matu, najprije u kripti splitske katedrale, a zatim u *Crkvi u svijetu*.¹¹

Premda je bio tako dosljedan i kritičan, koji put i prekritičan, sav je njegov život i rad ustvari bio suzdržan, smiren i tih. Uz svoj svećenički poziv i literarno-jezikoslovni angažman, zanimao se još posebno športom i politikom. Znao je o svemu tomu stručno i kolegijalno razgovarati. No što je posebno važno, svi su mu razgovori o različitim strukama i životnim situacijama, logični postupci, misli i pouke bili veoma značajni, plodni i korisni. Koliko u župničkoj službi i katezezi, toliko jednako u školi i nastavi, poetskoj riječi i književnosti, društvenom životu, politici i kulturi.

Što se tiče njegova pastoralnog rada, spomenut ćemo samo da su mu propovijedi i kateheze bile izvrsne, nastupi mirni, svećenički

⁸ U svezi s tim sjećam se jednog našeg nesporazuma. U prigodnom zborniku *290 godina klasične gimnazije u Splitu* (1990.) ukratko sam pisao i o njemu, a da mu nisam kazao što i kako. Pošto je to slučajno doznao dok se zbornik nije ni pojavio, naime neki su mu u šali rekli da je "ubrojen među zaslužne kulturne radnike splitske klasične gimnazije", na što mi je oštro prigovorio, da je on primarno pjesnik i esteta, književni kritičar i esejist, a ne publicist i kulturni radnik. Na sreću, ja sam to dobro znao; u mom je prilogu bilo istaknuto upravo to što je don Mate u stvari bio i što je o sebi mislio; napisao sam da je, pjesnik, filolog i esejist (usp. navedeni zbornik, str. 164). Smirio se tek kad sam mu pokazao tekst.

⁹ Posljednjih godina don Matina života na to ga je nagovarao njegov poznanik i prijatelj iz rodno kraja gosp. Ivan Pažanin, pisac kratke ali cjelovite rasprave o don Matinu životu i stvaralaštvu (usp. bilj 1); no ni on nije uspio. Doduše, don Mate mu je bio obećao da će na tome raditi, čak je i neke pjesme priredio (12 ih je objavljeno pod naslovom *Nebo u travi u Hrvatskim obzorjima*, VII, 1999., br. 1, str. 51-56). I ja sam bio zamoljen za stručni predgovor. Međutim, stvar se nije realizirala, uglavnom zbog don Matina zatezanja i odustajanja.

¹⁰ Te sam ih godine kao urednik i priređivač (zajedno s don Matom) izdao u izdanjima *Crkve u svijetu*, Split, 1986., biblioteka "Radovi", pod vrlo kritičkim i enigmatičkim naslovom (s kojim se ja nisam baš slagao) *Nebit i kaos i druga strana*. Ja sam nudio neke druge naslove, ali don Mate je bio uporan. Na pameti mu je bila osnovna misao kako se u hrvatskoj književnoj znanosti i jeziku tijekom XX. stoljeća događalo koješta, i u priručnicima i u studijama, prikazima i kritikama, uglavnom "nebit i kaos", a tek ponegdje i "druga strana", to jest prava znanost i estetska kritika. To je u našim razgovorima prevagnulo i naslov je ostao kako je don Mate htio.

¹¹ Usp. D. Šimundža, *Djelo o hrvatskoj književnosti i jeziku*, u: *Crkva u svijetu*, XXII (1987), br. 2, str. 182-185.

odnosi korektni i dostojanstveni. Sve je dužnosti pedantno obavljao, za sve se odgovorno spremao; u točnosti, odgovornosti i vršenju dužnosti teško bi mu bilo naći zamjerku. Bio je uzoran svećenik i plemenit čovjek. Iako se je znao naljutiti i različito od drugih misliti, prema nikomu nikad nije nosio nikakvu mržnju ili zavist. Svoje je principe smatrao nepovredivima, ali se je prema drugima uvijek obzirno ponašao.

Na kraju ću spomenuti još jednu don Matinu ljubav: ljubav prema domovini. Ona mu je cijelog života bila najbliža srcu. Rijetko sam kada susreo tako tihu, a jasnu i nepokolebljivu osobnost. Religiozna stabilnost i nacionalna svijest bile su mu dominantne. Ljubio je svoju vjeru i svoju Hrvatsku kao samoga sebe. U tome je bio kremen-kamen. Svakoga je čovjeka i svaki narod poštivao, ali za svoj je, za njegovu političku i socijalnu ravnopravnost iz dna duše živio. Beskrajno je patio za nacionalnom sigurnošću i državnom samostalnošću. O tome je često govorio i olako se sa sugovornicima koji nisu shvaćali vrijednost slobode spontano sučeljavao. Bio je kadar, štono riječ, živjeti o kruhu i vodi, samo da Hrvatska zaživi u svojoj neovisnosti i slobodi. Zbog toga mu je Dan našeg domovinskog priznanja, 15. siječnja 1992. - više puta je to spomenuo - bio najradosniji dan u životu.

Kad sam se s njim koji tjedan prije njegove smrti sastao i poduže razgovarao, upuštajući se polako u njemu nekad drage teme, pa i političke, bio je iscrpljen i malo je govorio, ali je na kraju, kad sam odlazio, potihom rekao: "Drago, nije mi teško umrijeti kad sam doživio da Hrvatska bude slobodna država. Mnogi to, na žalost, ne znaju dovoljno cijeniti, ali to je naša najveća povijesna vrijednost."

* * *

Ako smo barem djelomično uspjeli prikazati don Matu u njegovim ljudskim i svećeničkim težnjama, poetskim, jezikoslovnim, religioznim i životnim, rodoljubnim i civilizacijskim, lako ćemo shvatiti značenje njegova uredničkog doprinosa *Crkvi u svijetu* i *Vjesniku nadbiskupije splitsko-makarske*. Sve je svoje misli i osjećaje, ideale i težnje nastojao i u njih unijeti, te ih preko njih u svima nama učvrstiti. Tražio je suradnike i birao priloge; dotjerivao ih i poboljšavao, ispravljao i korigirao. Uspješno se nosio s teškim vremenima i političkim izazovima.

Na tomu smo mu sigurno svi zahvalni: ja kao njegov nasljednik u uređivanju *Crkve u svijetu* i današnja uredništva jednog i drugog lista, *Crkve* i *Vjesnika*. Neka ga Gospodin nagradi za sve dobro koje nam je u baštinu ostavio.